

Katarzyna Dalke, Michał Dalke

Przykład programu ścieżki edukacyjnej
Wychowanie do życia w społeczeństwie.
Edukacja regionalna - dziedzictwo kulturowe w regionie
realizowanej w szkole podstawowej na Pomorzu

Wstęp

Zadaniem współczesnej szkoły jest przywrócenie i pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego regionu, utrwalanie przekonania o wielkiej wartości zabytków, dzieł literatury, sztuki, muzyki, osobliwości przyrody, gwary, legend, obrzędów, tradycyjnych zwyczajów i obyczajów. Szeroko pojęta edukacja regionalna daje możliwość stosowania zasady pogłębienia i stopniowania trudności, twórczego rozwijania dzieci i młodzieży, ponieważ głównym źródłem wiedzy są osobiste doświadczenia ucznia. Kształtuje i wzmacnia poczucie tożsamości narodowej, regionalnej.

Ścieżka edukacyjna powinna integrować wiedzę oraz umiejętności z wielu przedmiotów i umożliwiać uczniowi całościowe postrzeganie otaczającego go świata.

Zadania szkoły

1. Umożliwianie poznania regionu i jego kultury.
2. Wprowadzenie w życie kulturalne wspólnoty lokalnej.
3. Kształtowanie tożsamości narodowej w aspekcie tożsamości regionalnej.

Cele edukacyjne

1. Poznanie najbliższego środowiska i specyfiki swojego regionu.
2. Rozwijanie wartości rodzinnych związanych z wartościami kulturowymi wspólnoty lokalnej.
3. Rozwój postaw patriotycznych związanych z tożsamością kultury regionalnej.

Cele szczegółowe dla klas IV-VI

1. Rozwijanie więzi uczuciowej ze swoją miejscowością, regionem, rozumienie pojęcia małej ojczyzny.
2. Szacunek wobec dorobku kulturowego, obyczajowego regionu.
3. Poznanie historii miejscowości i legend związanych z regionem.
4. Opisywanie krajobrazu najbliższej okolicy, zabytków architektury, swojego domu, szkoły.
5. Zrozumienie związków najbliższego otoczenia, środowiska szkoły i domu z całym regionem.
6. Dostrzeganie walorów kulturowych, przyrodniczych, turystycznych regionu.
7. Rozumienie znaczenia związków łączących tradycję rodzinną z tradycjami regionu.
8. Znajomość instytucji użyteczności publicznej na terenie wsi, gminy, powiatu.
9. Poznanie najważniejszych wydarzeń historycznych w dziejach Pomorza, powiązanie ich z historią Polski.
10. Dostrzeganie sukcesów i niedociągnięć w życiu społeczno-gospodarczym własnego regionu obecnie i w przeszłości.
11. Uczestniczenie w życiu społeczności lokalnej.
12. Szacunek wobec osób zasłużonych i ich działań na rzecz wspólnoty.

13. Potrzeba troski o dorobek kulturalny regionu i jego wartość dla przyszłych pokoleń.
14. Nauka samorządności.

Osiągnięcia ucznia

1. Odczytywanie związków łączących tradycję rodzinną z tradycjami regionu.
2. Dostrzeganie wpływu wartości związanych z kulturą regionu na życie poszczególnych ludzi.
3. Świadome i aktywne uczestnictwo w życiu wspólnoty lokalnej, w zachowaniu i pomnażaniu dziedzictwa kulturowego.

Uczeń klasy czwartej:

- rozwija więź uczuciową ze swoją miejscowością, regionem,
- żywi szacunek do dorobku kulturowego, obyczajowego regionu,
- zna najważniejsze momenty historii swojej miejscowości, legendy związane z regionem,
- określa miejsce zamieszkania w języku obcym,
- opisuje krajobraz najbliższej okolicy, zabytki architektoniczne, swój dom, szkołę, przyrodę,
- rozumie związki najbliższego otoczenia, środowiska szkoły i domu z całym regionem.

Uczeń klasy piątej:

- dostrzega walory kulturowe, przyrodnicze, ekonomiczne regionu,
- zna tereny i obiekty chronione, znajdujące się w najbliższej okolicy,
- rozumie pojęcie małej ojczyzny,
- docenia największe sukcesy w życiu społeczno-gospodarczym własnego regionu obecnie i w przeszłości (np. w XIX wieku, w II Rzeczypospolitej),
- rozumie znaczenie związków łączących tradycję rodzinną z tradycjami regionu,
- zna instytucje użyteczności publicznej na terenie wsi, gminy, powiatu,
- opisuje krajobraz najbliższej okolicy, zabytki architektoniczne, rozumie ich specyfikę,
- umie określić cechy średniowiecznego miasta na przykładzie najbliższego miasta sięgającego swoją historią średniowiecza.

Uczeń klasy szóstej:

- zna najważniejsze wydarzenia historyczne w dziejach Pomorza i umie je powiązać z historią Polski,
- dostrzega sukcesy i niedociągnięcia w życiu społeczno-gospodarczym własnego regionu,
- uczestniczy w życiu społeczności lokalnej, szkolnej,
- okazuje szacunek osobom zasłużonym, poznaje ich działania i dokonania na rzecz wspólnoty,
- rozumie potrzebę troski o dorobek kulturalny regionu i jego wartość dla przyszłych pokoleń,
- umie podać podstawowe cechy charakterystyczne dla folkloru kaszubskiego, kocińskiego, borowiackiego (gwary, pieśni, tańca, haftu, rzeźby, architektury).

Ocenianie uczniów

System oceniania uczniów w trakcie realizacji ścieżki regionalnej zależy do sposobów oceniania przyjętych przez poszczególnych nauczycieli w ramach bloków przedmiotowych.

Formy realizacji

Ścieżka edukacyjna *Edukacja regionalna – dziedzictwo kulturowe regionie* powinna być realizowana w ramach wszystkich przedmiotów, a zwłaszcza historii i społeczeństwa, języka polskiego, przyrody, sztuki, religii oraz zajęć świetlicowych.

Metody:

- interdyscyplinarne podejście do tematyki regionalnej poprzez koordynowanie działań bieżących, organizowanie imprez szkolnych,
- stosowanie metod aktywizujących uczniów (szczególnie metody projektu),
- organizowanie wycieczek, rajdów, lekcji w terenie, udział w konkursach,
- współpracowanie z instytucjami znajdującymi się w regionie: ośrodkami kultury, muzeami, Kościołem, parkami narodowym i krajobrazowymi,
- współdziałanie z rodzicami.

Metody monitorowania (ewaluacji):

- analiza dokumentów (dzienniki lekcyjne, dziennik ścieżek edukacyjnych),
- opinie nauczycieli uczących w klasach IV-VI,
- konsultacje nauczycieli w ramach bloków przedmiotowych.

Treści

Treści z podstawy programowej	Treści szczegółowe dla klas IV -VI	Przedmioty i zajęcia, na których można realizować poszczególne treści
1. Najbliższe otoczenie domu rodzinnego, sąsiedztwa i szkoły.	<ul style="list-style-type: none">- Historia i najważniejsze miejsca miejscowości.- Moja mała ojczyzna teraz i w przeszłości. Różne instytucje i ich funkcje w życiu wsi. Czytanie planu miejscowości.- Polska współczesna: podział administracyjny, regiony.	historia
	<ul style="list-style-type: none">- Krajobraz najbliższej okolicy: obserwacje i opisy, naturalne składniki krajobrazu, wykorzystanie lokalnych warunków naturalnych do rozwoju gospodarczego.- Miejsce zamieszkania ucznia.- Pogoda i klimat: obserwacje meteorologiczne.- Określanie zależności w przyrodzie.- Środowiska życia organizmów, ich rodzaje i charakterystyka.	przyroda
	<ul style="list-style-type: none">- Nazwy w języku obcym krajów, Polski, miejscowości.	język obcy
	<ul style="list-style-type: none">- Piękno krajobrazu najbliższej okolicy.- Czar Borów Tucholskich. Paleta barw jesieni.	sztuka

	<ul style="list-style-type: none"> - Opis budynku szkoły, domu, miejsca zamieszkania, podwórka. - Nazwy barw i kolorów. Piękno najbliższej okolicy – opis wrażeń, doznań estetycznych. 	język polski	
	<ul style="list-style-type: none"> - Wychowanie komunikacyjne. Przepisy o ruchu drogowym. 	technika	
	<ul style="list-style-type: none"> - Treść zadań nawiązuje do miejsc bliskich uczniom. - Skala i plan. 	matematyka	
2. Ogólna charakterystyka geograficzna i kultura regionu oraz jego podstawowe nazewnictwo; główne symbole regionalne.	<ul style="list-style-type: none"> - Moja mała ojczyzna. Rola warunków naturalnych w zagospodarowaniu terenu. - Państwo zakonu krzyżackiego. - Wieś w XIX w. - gospodarstwo gburowe na Pomorzu. Rozwój rolnictwa i organizacja pracy. 	historia	
	<ul style="list-style-type: none"> - Położenie geograficzne i przynależność administracyjna miejscowości. - Kraje geograficzne Polski – krajobrazy pojezierne na przykładzie Pojezierza Południowopomorskiego. - Wpływ człowieka na środowisko przyrodnicze: współczesne zagrożenia globalne, przykłady pozytywnej działalności człowieka. - Zmiany w środowisku lokalnym na przestrzeni lat; sposoby zapobiegania degradacji środowiska. 	przyroda	
	<ul style="list-style-type: none"> - Piosenki żołnierskie, patriotyczne nawiązujące do ważnych wydarzeń w dziejach Polski i regionu. 	sztuka	
	<ul style="list-style-type: none"> - Nazwy własne i pospolite. Wielkie litery w nazwach własnych i pospolitych. 	język polski	
	<ul style="list-style-type: none"> - Konkursy plastyczne o tematyce regionalnej. 		
3. Język regionu, gwara i nazewnictwo.	<ul style="list-style-type: none"> - Pochodzenie nazwy miejscowości. 	historia	
	<ul style="list-style-type: none"> - Rozumienie i zapamiętanie słów piosenki kaszubskiej. 	sztuka	
	<ul style="list-style-type: none"> - Nazwy miejscowości w regionie. - Stosowanie oceniających środków językowych. 	język polski	

4. Elementy historii regionu i ich związku z historią i tradycją własnej rodziny.	<p>Pomorze w różnych momentach dziejów państwa polskiego, zmiany granic, najważniejsze wydarzenia w historii Polski i ich wpływ na historię Pomorza:</p> <ul style="list-style-type: none"> - podstawowe wiadomości o państwie zakonu krzyżackiego, odzyskanie Pomorza Gdańskiego przez Polskę, - pod zaborem pruskim, walka o polskość rodzin, - odrodzenie państwa polskiego w 1918r., walka o granice, - początek II wojny światowej, bitwy Września: Krojanty, Westerplatte. 	historia
	<ul style="list-style-type: none"> - Wartość rodziny w życiu młodego człowieka, znaczenie więzów rodzinnych. Korzenie rodów. - Warunki życia ludzi w najbliższym otoczeniu – warunki społeczne, gospodarcze, względy kulturowe. 	przyroda
	<ul style="list-style-type: none"> - Tradycje i zwyczaje Świąt Bożego Narodzenia, Wielkanocy w rodzinie. - Kulturowanie pamięci o zmarłych, ofiarach faszyzmu. Zwyczaje Wszystkich Świętych. 	godz. wych.
	<ul style="list-style-type: none"> - Tworzenie indeksu obiektów i gromadzenie wiadomości związanych z regionem. 	język polski
5. Lokalne i regionalne tradycje, święta obyczaje i zwyczaje.	<ul style="list-style-type: none"> - Poznanie kolędy „Gdy Pan Jezus się narodził”. - Przygotowanie Marzanny i jej symbolika. 	sztuka
	<ul style="list-style-type: none"> - Chrześcijańskie i niechrześcijańskie tradycje Świąt Bożego Narodzenia, Wielkanocy. 	religia
	<ul style="list-style-type: none"> - Polskie obyczaje wigilijne. 	język polski
	<ul style="list-style-type: none"> - Tradycje szkoły: walka z germanizacją, strajk dzieci w 1905-1906r. 	historia
	<p>Tradycje i zwyczaje związane z andrzejkowym wieczorem wróżb i zabaw.</p>	świąteczna, godz. wych.

6. Miejsce podania, przysłowia, muzyka, architektura, plastyka, tradycyjne rzemiosło, sztuka ludowa i folklor.	<ul style="list-style-type: none"> - Moja rodzina i jej historia. - Różnice między baśnią, legenda a historią. - Zamki – budowle obronne (przykład: Człuchów, Bytów, Malbork). - Funkcje miasta średniowiecznego (np.: Gdańsk, Chojnice). - Wieś w XIX w. Rozwój rolnictwa – gospodarstwo gburkie. Zabudowa wsi w XIX w., budownictwo na Pomorzu (skansen we Wdzydzach Kiszewskich). - Dorobek kultury Europy, Polski z elementami dziedzictwa kulturowego regionu. Różne style w sztuce – przykłady zabytków w regionie. 	historia
	<ul style="list-style-type: none"> - Tereny i obiekty chronione w najbliższej okolicy i w Polsce. 	przyroda
	<ul style="list-style-type: none"> - Melodie ludowe – poznanie, śpiew z akompaniamentem. - Elementy haftu kaszubskiego. 	sztuka
	<ul style="list-style-type: none"> - Świat przedstawiony w legendach z regionu (wybór). 	jęz. polski
	<ul style="list-style-type: none"> - Nazwy zawodów, w tym popularnych w regionie. 	język niemiecki
7. Sylwetki osób zasłużonych dla środowiska lokalnego, regionu i kraju.	<ul style="list-style-type: none"> - Osiągnięcia Polski międzywojennej: budowa Gdyni. - Patroni ulic. 	historia
	<ul style="list-style-type: none"> - Ks. A. Kowalkowski – założyciel parafii, autor pieśni religijnych. 	religia
	<ul style="list-style-type: none"> - Twórczość pisarzy regionalnych. 	język polski